

Rus Kaynakları Bağlamında 19. Yüzyılın Sonları ve 20. Yüzyılın Başlarında

“Makedonya Meselesi” Ve Büyük Devletler

The “Macedonian Question” and the Great Powers in the Context of Russian Resources in
the Late 19th and Early 20th Century

Tofiq Mustafazade

Prof.Dr., Azerbaycan Milli İlimler Akademisi A.A. Bakıhanov adına Tarih Enstitüsü,
Uluslararası İlişkiler ve Diaspora Tarihi şubesi başkanı.

Prof., Azerbaijan National Academy of Sciences, The Institute of History named after A.
A. Bakikhanov, The Head of the Department of international relations and diaspora
history. Baku, Azerbaijan

E-posta: tofiq.mustafazade@mail.ru

ORCID ID: 0000-0001-7108-6348

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makale / Research Article

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Yaz-Haziran/ Summer-June

Geliş/Received: 23 Ağustos/August 2021

Kabul/Accepted: 11 Ocak/January 2022

Yayın/Published: 15 Haziran/June 2022.

Atıf/Cite As

Mustafazade, Tofiq. “Rus Kaynakları Bağlamında 19. Yüzyılın Sonları ve 20. Yüzyılın Başlarında “Makedonya Meselesi” ve Büyük Devletler”. *Demokrasi Platformu Dergisi*, (2022), 11/36: 63-75.

İntihal/Plagiarism

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale intihal taramasından geçirildi ve intihal tespit edilmemiştir. /This paper was checked for plagiarism. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Tofiq Mustafazade)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

Web: <https://www.demokrasiplatformu.com/dergi>

e-mail to: demokrasiplatformudergisi@gmail.com

Copyright © Published by Serkan Yorgancılar, Ankara-Türkiye.

Öz

Balkan yarımadasının orta bölümünü kapsayan Makedonya toprakları 15 yüzyılın ikinci yarısından itibaren, aynen bütün Balkan Yarımadası gibi Osmanlı imparatorluğu'nun bir parçası olduğu bilinmektedir. Osmanlı imparatorluğu'nun zayıflamasını fırsat kollayan büyük Avrupa devletleri – İngiltere, Rusya, Fransa, Almanya, Avustriya-Macaristan ve İtalya bu devleti parçalamak için, o sıradan Makedonya'nı ondan koparmak için çaba harcamaya başladılar. Böylelikle, ilk kez 1875-1878 Doğu krizi sırasında Avrupa siyasetinde “Makedonya meselesi” ortaya çıktı. Bu mesele bu bölgeyi tamamen ve ya kısmen kendi bölgelerine dahil etmegi amaçlayan Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'ın isteklerini de sağlamakta idi. 1893 yılında bir grub Bulgar aydını Makedonya İç Devrimci Örgütü'nü (MİDÖ) yarattılar. “Devrimci mücadelenin” görevlerini yerine getirmek için terör ve zenginlerin mal varlığına el koyma yöntemleri kullanıldı. Rusya ve Avustriya-Macaristan Makedonya meselesi ile ilgili 1903 yılında evvelce “Viyana Programı”, daha sonrası ise “Mürszteg Programı”nı hazırladılar. Osmanlı sultanı Mürszteg Programı'nı kabullenmeğe zorlandı. Reformların başlangıçta normal uygulanmasına rağmen, mali açıdan yetersizlikler de dahil bir takım nedenler reformların gelişmesini engelledi. 1908-1909'da “Genç Türkler” devrimi sonrasında reformlar ertelendi.

Birinci Balkan savaşı sırasında Arnavutluk sorununu çözen büyük Avrupa devletleri Makedonya sorununa dikkati zayıflatmış oldular. Balkan devletleri de bu meseleyi kendi aralarında barış yoluyla çözemediler. Sonuç olarak, dünkü müttefikler arasında savaş yapıldı ve Makedonya Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan arasında bölündü. Bu ise Makedonya nüfusu için gerçek bir felaketti.

Anahtar kelimeler: Makedonya, Osmanlı imparatorluğu, Balkan Yarımadası, Makedonya İç Devrimci Örgütü'nü (MİDÖ), Birinci Balkan savaşı

Abstract

Macedonia is a geographical and historical region of the Balkan Peninsula and in the second half of the 15th century Macedonian lands were the part of the Ottoman Empire. The big Europe states including England, Russia, France, Germany, Austria, Hungary, Italy used the weakening of the Ottoman Empire and tried to divide it. The Macedonian question arose in European policy during the Great Eastern Crisis in 1875-1878. Bulgaria, Greece, Serbia wanted to annex the territory of Macedonia. A group of Bulgarian nobles founded The Internal Macedonian Revolutionary Organization (IMRO) in 1893. For receiving revolution goals they used terror and confiscating the

property from the wealthy. Austro-Hungary and Russia accepted Vienna Reform and later Mursheg Reform to resolve the Macedonian issue in 1903.

The Ottoman Empire was forced to accept Mursheg Reform. The reform was delayed due to economic issues. The Reforms were postponed due to Young Turks Revolution which started in 1908-1909. The large European states started to solve Albanian question during First Balkan war. It was a reason for delay the Macedonian question. The Balkan powers could not resolve this issue peacefully. As a result, a war broke out between the former allies and Macedonia was divided primarily between Serbia and Greece, with a small portion remaining in Bulgaria. It was a catastrophe for the people of Macedonia.

Keywords: Macedonia, The Ottoman Empire, the Balkan Peninsulain, First Balkan war, The Internal Macedonian Revolutionary Organization (IMRO)

Giriş

Türkçe’de “sık ormanla kaplı dağ” anlamını gelen Balkan dağının ismi ile adlanan, batıdaki Timor Nehri’nden başlayarak Karadeniz kıyılarına ulaşan 350 kilometrelik Balkan sıradağ dizisi, 19. Yüzyılın başlarında, adını bu diziye ve onun güneyindeki yarımada vermiştir.

Balkan yarımadasının orta bölümünü kapsayan tarihi Makedonya toprakları 66,6 bin metrekaredir ve günümüzdeki Makedonya Cumhuriyeti topraklarından (25,7 bin metrekare) daha geniş olan bir dağlık ülkedir.

15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Makedonya toprakları, aynen bütün Balkan Yarımadası gibi Osmanlı İmparatorluğu’nun bir parçası olduğu bilinmektedir. İlk başta, Makedonya başkenti Sofya şehri olan Rumeli beylerbeyi’nin bir parçasıydı. Sonra başkent Makedonya’daki Bitola şehrine taşındı. 1874 yılına kadar Makedonya Selanik eyaletinin bir parçasıydı. Sonra Monastır eyaleti ondan ayrıldı. Bu eyaletde üç sancak vardı; Küstendil, Ohrid ve Üsküp. 1868’de, Makedonya’da Türkiye’de yeni bir idari yapı oluşturulması nedeniyle Solun (Selanik) (Solun, Seres, Drama Sancaklarından oluşan) ve Bitol (Üsküp ve Debar Sancaklıkları) eyaletleri kuruldu.

1875 yılında Üsküp veya Kosova eyaleti oluşturuldu. Bu eyalet Makedonya ve Eski Sırbistan’ın bir parçasıydı.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Makedonya, doğaya ve jeostratejik durumuna göre Sultan'ın Avrupa'daki mülkünün "incisi" olarak adlandırıldı.

Bir zamanlar dünyanın en güçlü devletlerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflamasını kullanan büyük Avrupa devletleri, öncelikle de Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'nu bölmeyi amaçlayan "Doğu Meselesini" ortaya koydular. Rusya ve Avusturya (1868'den beri Avusturya-Macaristan), Osmanlı topraklarını savaşlarla işgal etmeye başlıyor. Avusturya-Macaristan'ın amacı, Bosna-Hersek'i ele geçirerek, daha sonra Novabazar sancağı ve Makedonya üzerinden irelileyerek Ege Denizi'ne çıkış elde etmektir.

Avrupa siyasetinde ilk kez "Makedonya Meselesi" 1875-1878 Doğu krizi sırasında ortaya çıktı. 1876-1877 başında İstanbul'da düzenlenen uluslararası kongrede İngiltere, Rusya, Fransa, Almanya, Avusturya Macaristan ve İtalya diplomatları Rumeli'yi iki özerk eyalete; başkenti Tırnovo olmakla Doğu Rumeli ve başkenti Sofya olmakla Batı Rumeliye bölmeyi teklif ettiler. Makedonya toprakları Batı Rumeli'ye bağlandı. Bu eyaletlerde, büyük güçlerin kontrolü altında, yerel Hristiyanlar da dahil olmak üzere özerk bir yönetim oluşturulmalıydı. Osmanlı sarayının bu talebi kabul etmemesi 1877-1878 Rus-Osmanlı Savaşının sebeplerinden biriydi.

Bu savaşta Türkiye üzerinde zafer kazanan Rusya, Osmanlı devleti için çok ağır şartlar mükabilinde onu Ayastefanos anlaşmasını imzalamaya zorladı. Türkiye, Balkanlar'daki neredeyse bütün mülklerini kaybetti. Geniş bir bölgeye sahip özerk Bulgar Prenslığı kuruldu. Makedonya toprakları da bu prensliğin bir parçasıydı. Türkiye, Doğu Anadolu'da da ciddi toprak iddialarına maruz kaldı.

Ayastefanos anlaşmasının imzalanmasından sonra Ruslar birkaç yıl boyunca Monastır'da (Bitol) konsolos olmuş Hitov'u komiser olarak Makedonya'ya atadılar. Onun yanında 70 subayın görev yapması gerekirdi.

Rusya'nın aşırı güçlenmesini istemeyen İngiltere, Fransa ve diğer önde gelen batı devletlerinin baskısıyla, aynı yıl Berlin kongresi toplandı ve Ayastefanos barış anlaşmasının koşullarına yeniden bakıldı. Berlin Antlaşması'nın 23. maddesine

göre, Osmanlı İmparatorluğu içinde özerk bir statüye sahip olan Makedon eyaleti oluşturulmalıydı.

Makedonya meselesinin mahiyeti sadece orada yaşayan 2 milyon Hristiyanın durumunu iyileştirmek değil, aynı zamanda bu bölgeyi tamamen veya kısmen kendi bölgelerine dahil etmeği amaçlayan Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan’ın isteklerini de sağlamaktı. Ülke nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan Slavlar, kilise örgütü açısından da bölünmüşlerdi. Onun önemli kısmı İstanbul Patrikhanesi’ne, diğer kısmı ise Bulgar Eksarhlığı’na bağlıydı. Ortodoks kiliseleri ve onlara bağlı olan okulları, komşu devletlerin temel propaganda ve etki aracıydı. Makedonya’daki durumun tipik özelliği, ülkenin farklı bölgelerinde milli kendini belirleme sürecinin eşit olarak sürdürülmemesiydi. Dış etkenlerin ülkenin kenarları üzerindeki etkisi orta kesimden daha hızlı gelişmişti. Bu nedenle bu kısımda yaşayanların propagandadan etkilenme olasılıkları daha yüksekti. 1878’de Makedonya Bulgaristan’dan ayrıldıktan sonra, Makedonya Slavları arasında kendini belirleme süreci güçlendi.

23 Ekim 1893 yılında (5 Kasım’da Solun’da (Selanik) İvan Hacı Nikolayev, Dane Gruyev ve diğer Bulgar aydınları, Makedonya İç Devrimçi Örgütü’nü (MİDÖ) yarattılar. 1895 yılında Bulgaristan’da Yüksek Makedonya Komitesi kuruldu. “Devrimci mücadelenin” görevlerini yerine getirmek için, terör ve zenginlerin malvarlığına el koyma yöntemleri kullanıldı.

Başlangıçta Bulgaristan’ın iktidar daireleri MİDÖ’nu destekledi, ancak ayrı bir Makedonya devleti kurmaya karar verdi ve organizasyon “Makedonya Makedonyalılar içindir” sloganını öne çekti.

Eylül 1902’de, yüzlerce silahlı Bulgar, Makedonya’nın Solun eyaletinin Yukarı (Dağlık) Cumay bölgesine girdi ve isyan etti.

Bu isyanın sonucu olarak, MİDÖ kısmen amacına ulaştı ve Rusya’nın dikkatini çekti. İngiliz ve Fransız diplomasisinin Makedonya’nın St.Petersburg’daki faaliyetine müdahale edeceğinden endişelendiler.

Türk araştırmacı A. Koyuncu, MİDÖ’nun faaliyetinin kendiliğinde yasal (legal) eksarh milli politikasının devamı olduğunu doğru bir şekilde yazmaktadır.

XIX - XX yüzyılın başlarında, Rusya’nın Makedonya topraklarında üç temsilçiliği vardı. Selanik’de Genel Konsolosluk, Üsküp’te Konsolosluk ve

Bitola'daki vitse (Genel) Konsolosluk. Başkonsolos İllerianov oldu ve sonra bu göreve A.Girs atandı

XIX yüzyılın sonunda, Rusya Balkan siyasetinde, özellikle de Makedonya meselesinde, Avusturya-Macaristan ile işbirliği hattına dikkat çekti. 1897'de Balkanlar'daki status-kvo ile ilgili Rus-Avusturya anlaşması ve 1904'te Karşılıklı Tarafsızlık Bildirgesi imzalandı. Taraflar, üçüncü devletle savaşa katılan taraflardan herhangi birinin durumunda, diğer tarafın ciddi tarafsızlığını devam ettirebileceğini kabul etti.

Rus diplomatik çevrelerinde Makedonya meselesiyle ilgili çeşitli öneriler vardır. Rusya'nın Viyana Büyükelçisi P.A.Kapnist, Makedonya'daki Hristiyanların bir sonraki isyanını kullanarak oraya kuvvetlerini göndermeyi ve orayı komşu Balkan devletleri arasında bölmeyi önerdi. Rusya'nın Fransa Büyükelçisi A.İ.Nelidov, padişahın nominal yüksek yöneticiliğinin kalması koşulu altında Hristiyan bir vali yöneteceği Makedonya'ya özerklik verilmesi teklifinde bulundu.

Ekim 1902'de Fransız diplomat Bulinne "Doğu meselesinin çözümü için" uluslararası bir kongre düzenlenmesini önerdi. Rus diplomatlar Makedonya konusundaki faaliyetlerini genişlettiler.

1902'nin sonunda, Rusya Dışişleri Bakanı V.Lamzdorf Bulgaristan, Sırbistan ve Avusturya-Macaristan'ın başkentlerini ziyaret etti. Viyana ile anlaştıktan sonra, Rusya Dışişleri Bakanlığı Makedonya topraklarını kapsayan üç eyalette (Kosova, Manastır, Selanik) idari reformlar projesi hazırladı. Programın esas yazarlarından biri, Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi İ.Zinovyev oldu.

Aralık ayında, padişahın kararnamesi yayınlandı, ancak büyük devletler bununla aynı fikirde değillerdi ve Şubat 1903'te, Rusya ve Avusturya-Macaristan büyükelçileri Zinovyev ve G.Kalıç'ın hazırladıkları "ViyanaProgramı" namı almış reform programını Sultan'a sunuldu.

Aynı zamanda, 20 Temmuz 1903'te, Aziz İlya bayramı gününde, Bitol Eyaletin'deki (Ohrid, Kirçev, Krusev, Prilep, Monastır, Florin ve Kostari) 7 kazada ayaklanma başladı. "Özgürlük ya da Ölüm!" sloganı altında süren isyana katılan

devrimçiler daha çok dağlarda operasyon yaptılar. Aziz İlya gününden bu yana patlak verdiği için bu isyana “İlinden İsyanı” adı verildi.

“İlinden İsyanı” bastırılrsa da, onun girişimcileri başarılı oldu. Büyük güçler harekete geçtiler. Eylül 1903’te II. Nikola’nın Avusturya-Macaristan ziyareti sırasında, Viyana yakınlarındaki Mürzsteg kalesinde iki imparator, Rus ve Avusturya-Macaristan Dışişleri Bakanları B.Lamzdorf ve A.Goluhovski’nin katılımıyla Makedonya’da bir reform programı düzenlediler.

Bu program Viyana Programının hükümlerine dayanıyordu. 9 maddelik Mürzsteg Programının ilk maddesine göre, Makedonya’da, Osmanlı Devleti’nin Makedonya üzere Baş Müfettişi Hilmi Paşa bulunmak üzere Rusya ve Avusturya-Macaristan’dan özel sivil ajanlar tayin edilirdi. Onlar reformların yürütülmesini kontrol altında tutmalıydılar ve görev süreleri 2 yıl olarak ayarlanmıştı.

Programın ikinci maddesine göre, altı devletin (Rusya, Avusturya-Macaristan, İngiltere, İtalya, Fransa ve Almanya) suibayları, Selanik, Bitola ve Kosova eyaletlerinde jandarmanın yeniden düzenlenmesine öncülük edeceklerdi.

Büyük devletlerin çoğu Mürzsteg programını onayladı. Sadece İngiltere bunu şart çerçevesinde kabul etti. İki devletin reform programı uygulanmadığa takdirde, İngiltere kendi reform programını öne sürme hakkına sahipti. İngiltere, Rusya ve Avusturya - Macaristan’ın İstanbul’daki etkisini, kendinin öncül ola bileceği “Avrupa Konseri” ile değişmeği planlıyordu.

İngiltere tarafından önerilen refer programına göre, Makedonya’yı Avrupa devletleri tarafından atanan baş vali (Müslüman veya Hristiyan) yönetmeliydi ki, diğer büyük devletler bu teklifi reddetti.

Osmanlı hükümeti başlangıçta Mürzsteg programını kabul etmeyi reddetti ve Makedonya’da yurtdışı kontrolü olmadan kendisinin reform yapmak istediğini söyledi. Sultan, Rus ve Avusturya sivil ajanlarının Osmanlı hizmetine girmesini önerdi. Rusya Dışişleri Bakanı B.Lamzdorf, Sultan’ın Mürzsteg programının tüm maddelerini kabul etmemesi durumunda, Rusya baskı araçlarını kullanacağını söyleyerek bu öneriye şiddetle karşı çıktı.

İngiltere’nin müdahalesini istemeyen Almanya’nın ısrarı ile Sultan hükümeti Mürzsteg programını kabul etti ve 24 Eylül 1904’te Sultan Abdulhamid de,

Makedonya’da 1904 yazından başlayarak reformlar yapılması konusunda kararname çıkardı.

Böylece, Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti’nin iç işlerine mudahilesi yasallaştırıldı.

Almanya’nın güçlenmesi konusunda endişeli olan İngiltere, Osmanlı Devleti’nin iç işlerine giderek daha ısrarla müdahale etmeye başladı. “İlin İsyan”ından sonra, İngiliz hükümeti bir yardım heyeti ile H.Blaylfordu’yu Makedonya’ya gönderdi. Misyonun amacı Makedonya’daki durumu incelemektir. Londra’da kurulan Balkan komitesi, İngiltere’nin çeşitli yerlerinde çok sayıda insanın katılımıyla mitingler düzenledi.

Makedonya Eyaleti’nin genel valisi Mustafa Hilmi Paşa’nın sol tarafında iki komisyon oluşturuldu: Sivil ajanların komisyonu (Avusturya-Macaristan’ın Odessa’daki konsolosu G.Muller, Rusya’nın Beyrut’taki konsolosu N.Demerik); Osmanlı Osmanlı jandarmasının islahı için İtalya’dan Albay Sinyorise, Rusya’dan General Sostak, Avusturya-Macaristan’dan Albay Salis, Fransa’dan Albay Verona, İngiltere’den Albay Fairholme (Felihole), Almanya’dan Binbaşı von Alton ve Avrupa devlet yetkilerinden oluşan İtalyan generali Desiordis’in öncüllük yaptığı askeri komisyon.

1904 yılı Ocak ayında, iki sivil ajan ve 25 Avrupalı eğitimci subayın Selanik’e gelmesiyle Müritzsteg Programının uygulanmasına başladı.

Af kararı verildi ve iki binden fazla kişi affedildi. 1904 yazında Makedonya’da nispeten sakin bir durum vardı.

Reformların başlangıçta normal uygulanmasına rağmen, mali açıdan yetersizlikler de dahil bir takım nedenler reformların gelişmesini engelledi. Bu nedenle, 1905 baharında, Rusya ve Avusturya-Macaristan, Osmanlı hükümeti karşısında üç Makedonya eyaletinde mali reform konusunu gündeme getirdi. İlk başta, Sultan hükümeti kararlı bir şekilde ona karşı çıktı. Sultan’ı etkilemeyi amaçlayan Avusturya diplomasisi Sultan’dan büyük güçlerin elçilerini onunla birelikte kabul etmesini ısrar etti. Sultan onları kabul etmeyi reddettiği zaman, 26 Kasım 1905’te beş devletin (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya-Macaristan ve İtalya) Avusturya generali Julius von Ripper’in genel komutası altındaki donanma

kuvvetleri Türkiye'nin Lemnos adasına yaklaştı. Toplu deniz kuvvelerinin gösterisi etkili oldu ve 14 Aralık 1905'te, Osmanlı hükümeti Makedonya'da Avrupa kontrolü altında bir mali reform yapmayı kabul etti. Böylece, 1905'te Makedonya'da diğer bir dış denetim kurumu olan Mali Komisyon oluşturuldu. Bu komisyon Rusya, Avusturya-Macaristan, İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya olmak üzere altı esas ülkeden temsilciyi içeriyordu.

Mürzsteg Programının uygulanmasındaki bir sonraki adım yargı reformu oldu. Ancak, Rusya ile Avusturya arasında bir anlaşmazlık oluştu. Avusturya, Osmanlı yargı sistemini bir yerlere kadar iyileştirmekle yeterlenmeyin gerektiğine inanıyordu. Rusya ise, Makedonya'daki Adalet sisteminde köklü bir değişiklik talep ediyordu.

1907'nin sonunda, Avusturya-Macaristan, daha önce Rusya ile kararlaştırılan yargı reformu projesini desteklemeyi reddetti. Daha sonra, Ağustos 1908'de Avusturya-Macaristan, Makedonya'daki temsilcilerini ve subaylarını geri çağırdı. 1908'in başlarında, Avusturya-Macaristan ve Rusya arasında Balkan siyaseti ile ilgili ihtilaflar başladığında, Rusya Dışişleri Bakanlığı Rusya-Avusturya'nın Makedonya üzerindeki kontrolünün çok taraflı gözetimini önerdi. 1 Eylül 1909'da, Mali Komisyon çalışmalarını durdurdu ve Rus sivil ajanları da faaliyetini durdurdu.

1908 yazında, II. Nikola'nın İngiltere kralı Eduard ile Revel'de yapılan görüşmede, Makedonya'ya “Avrupa Konseri” kapsamında gerçek bir özerklik verecek bir anlaşmaya varıldı.

Makedonya'daki reformlar, 1908-1909'da Genç Türkler devrimi sonrasında ertelendi.

Dünyayı XX yüzyılın ikinci on yılının başında tekrar bölmeye çalışan emperyalist gruplar arasındaki çelişkiler güçlendi. Üçlü Bağlaşma (İttifak) ve Üçlü Anlaşma (İtilaf) Devletleri arasındaki Balkanların yönetimi konusundaki mücadelenin nedeni, öncelikle bu bölgenin ekonomik ve stratejik önemiyle alakalıydı. Yarımadada; Yunanistan'da İngiliz ve Fransız sermayesinin, Bulgaristan'da Alman, Avusturya ve Rus sermayesinin, Sırbistan'da Rus ve Fransız sermayesinin çıkarları çarpışmaktaydı.

Balkan İttifaki uğruna müzakerelerin başlatan Sırbistan Başbakanı Lilavanoviç oldu.

13 Mart 1912'de Sırbistan ile Bulgaristan arasında bir ittifak anlaşması imzalandı. 16 Mayıs 1912'de Bulgaristan-Yunanistan anlaşması imzalandı. Balkan İttifakının oluşumu, aynı yılda Bulgaristan-Karadağ İttifakının kapanmasıyla sona eriyor.

Türkiye'nin İtalya ile olan savaştan zayıf çıktığını kullanan Bulgaristan, Makedonya'da acil reformlar yapılması talebiyle Türkiye'ye ultimatoda bulundu. Hiçbir yanıt alınamadı ve 26 Eylül'de askeri hareket başladı. Resmi olarak Balkan Savaşı'nın 5 (18) Ekim 1912'de başladığı gösterilmektedir.

I Balkan harbinde Türkiye'ye karşı Bulgaristan 592 bin, Sırbistan 291 bin, Yunanistan 120 bin, Karadağ 40 bin asker çıkarmıştı. Balkanlar'da müttefiklere karşı duran toplam Türk askeri sayısı sadece 350.000 kişiydi.

Londra konferansında, Avusturya-Macaristan ve Almanya, Balkan İttifakını parçalamak istedi. Bu ülkelerden gelen diplomatlar, Makedonya ile ilgili tartışmada Sırbistan'ı, aynı zamanda da Bulgaristan'ı savundular. Sırbistan'a Bulgar-Sırp Antlaşması'nı tekrar gözden geçirmesini tavsiye ettiler, Bulgarlara ise anlaşmayı tekrar gözden geçirmeye razılık vermelerini önerdiler.

30 Mayıs 1913'te, Balkan İttifakıyla Türkiye arasında Londra'da bir barış anlaşması imzalandı. Türkiye'nin Balkanlar'daki mülklerinin neredeyse hepsi ellerinden alındı. Makedonya müttefikler arasında bölünmeliydi.

Sırbistan ve Yunanistan, Londra anlaşmasının imzalanmasının sonraki günü Bulgaristan'a karşı gizli bir ittifak imzaladılar. Karadağ da onlara katıldı.

30 Haziran 1913'te Bulgaristan eski müttefiklerinden çabuk harekete geçerek onlara saldırdı. Ancak bir ay zarfında Bulgar ordusu bozguna uğratıldı ve 10 Ağustos'ta Bükreş'te yeni bir anlaşma imzalandı. Bulgaristan'ın elinde kalan Pirin hariç, tüm Makedonya Yunanistan ve Sırbistan'ın eline geçti. Vardar Makedonyası Sırbistan'a, Selanik ve Selani ve Koulla limanları birlikte Ege Makedonyası Yunanistan'a devredildi.

Bükreş anlaşması etkili değildi. Bu antlaşmayı, Makedonya üzerine koyulan mezar taşıyla kıyaslıyorlardı. Makedonya halkı tamamen yasadışı bir durumdaydı.

Balkan Savaşları’na yaklaşımında Fransa’nın rolünden bahsederken, Balkan İttifakı oluşturulurken Fransa’nın kendi konumunu kesin protesto ile beyan ettiğini de kayd etmek gerekir. Aynı zamanda, Balkan İttifakı Fransa için kârlıydı, çünkü Avusturya-Alman bloğuna karşı mücadelede onu kullanılabildi. Fransa’nın Bulgaristan’a olan kredileri Sırp-Bulgar anlaşmasının imzalanmasının hızlanmasını etkilemişti

Balkan harbinin başından itibaren, Puankare, kriz karşısında, Fransız hükümetinin İngiltere ve Rusya gibi “dostlar ve müttefikler”le birlikte hareket etmek niyetinde olduğunu belirtti. Sırp birliklerinin Adriyatik Denizi kıyılarına doğru ilerlemesinden endişe duyan Avusturya-Macaristan hükümeti, Sırbistan’ın Adriyatik kıyısına ulaşmasına izin vermeyeceğini kesinlikle belirtti.

Balkan savaşlarının en şiddetli döneminde, Puankare, neredeyse bütün Avrupa Türkiyesini Balkan devletleri arasında bölmek önerisinde bulundu. Fransa, Rusya’ya Avusturya karşısı hareketlerini koordine etmesini önerdi. Rusya’nın Balkan krizine silahlı müdahalesi durumunda, Puankare, Rusya’ya askeri destek gönderilmesini destekledi. Fransa, dünya savaşının Balkanlar’da başlayacağını onun çıkarına olduğuna inanıyordu. Çünkü, Avusturya-Macaristan birliklerinin önemli bir kısmını buraya sevk edecekti.

Büyük devletlerin burada görüş anket sorgusu yapmak hiç akıllarına gelmemişti. Perspektifi görmeyi başaran politikacılar, Makedonya’yı Sırlara veya Yunanlılara vermenin, onun kaderinin çözümü anlamına gelmediğini düşünüyorlardı.

Carnegie Komisyonunun bilgilerine göre, Yunanlılar, Yunanlı olmayan herkese ve Yunanlıya mahsus olmayan her şeye yönelik soykırım yaptılar. Bu politika sonucunda, İkinci Balkan Savaşı sırasında 16.000 ev yakıldı ve 100.000 kişi mülteci oldu.

Sırp ve Bulgar makamları, Makedon nüfusun anavatanlarından kovulması politikasını da izlediler. Ohrid, Kiçevo, Debas-Struga ve Doksato bölgeleri bu politikadan acı çekti.

Göç Ettirilme Bükreş anlaşması imzalandıktan sonra da devam etti. Carnegie Komisyonuna göre, Balkan savaşları sırasında 112.000 kişi Bulgaristan'a sürüldü ki, bunlardan 50.000'i Makedonyalıydı. 157 bin kişi (başta Yunanlılar, Makedonlar, Türkler ve Ulahlar (Vlakhlar)) Yunanistan'a taşındı.

Sonuç

Bu nedenle, konunun incelenmesi şu sonuca varmağa imkan sağlıyor: 19. yüzyılın son çeyreğinde oluşan "Makedonya Meselesi" Balkan bölgesini gerginleştiren ana etkenlerden biriydi. XX yüzyılın başlarında, Balkan devletleri ve Büyük Avrupa devletleri bu meselenin çözümüne giriştikten sonra sorun daha da kötüleşti. Balkan ülkeleri Makedonya'yı tamamen kendisine birleştirmek (Bulgaristan) veya bir parçasını (Sırbistan ve Yunanistan) ele geçirmek istiyordusa, Avrupa ülkeleri reform yapma eğilimindeydi ve gelecekte Makedonya'ya Avrupa'nın kontrolü altında özerklik verilmesine çalışıyorlardı.

Birinci Balkan Savaşı sırasında Arnavutluk sorununu çözen Avrupa ülkeleri Makedonya sorununa dikkati zayıflatmış oldular. Balkan devletleri bu meseleyi kendi aralarında barış yoluyla çözemediler. Sonuç olarak, çünkü müttefikler arasında savaş yapıldı ve Makedonya Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan arasında bölündü. Balkan Savaşı, Makedonya sorununu silahlı yollarla çözemedi ve üstelik Makedonya nüfusu için bu gerçek bir felaketti.

Kaynakça

- Pavlovski Yovan. Македонија-минувшее, история, современность, инфо (русский перевод Ака Неверова Христова). Скопје: МИ-АН, 2005.
- Андреевская Е.А. Французская политика на Балканах накануне и во время первой Балканской войны. Автореферат кандидатской диссертации. Ленинград, 1954.
- Исаева О.Н. Македонские реалии и русские проекты начала XX века // Македония и русские проекты на Балканах от Берлинского конгресса до Первой мировой войны (Сб. статей). Скопье, 2008
- Исаева О.Н. Мюрцштетский опыт умиротворения Македонии // Македония (проблемы теории и культуры). М., 1999.

Сквозников А.Н. Македония в конц. XIX-начале XX века-Яблоко раздора на Балканах. Самара, 2010.

Стоян Райчевски. Дипломатические документы о разроение болгар в Македонски и Одрижением крае в ходе преформ 1904-1908 гг. София.

Учаева Н.А. Македонийский вопрос в период Балканских войн 1912-1913 гг. Диссертации кандидата наук Саратов, 2008.

Шорман А.С. Очерки по истории Македонии и македонского народа (с древнейших времени до первой мировой войны). Т. 2, Казань, 1960.

Якушин В. Балканские войны и их результаты (Изд. Второе). Москва, 1977.

Ямбаев М.Л. Македония и Россия (1897-1902 гг.) канд. дис. М. 2004.